

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Jana Čížka a Mgr. Karla Černína, Ph.D., ve věci

žalobce: **J. P.**
zastoupený advokátkou Mgr. Lenkou Bobaj Žváčkovou
sídlem Heršpická 800/6, Brno

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 8. 2023, č. j. 2022/118985-233/3,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. V projednávané věci je předmětem sporu otázka, zda žalobce splnil podmínky pro jeho zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny podle § 20 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 292/2022 Sb. (dále jen „zákon č. 359/1999 Sb.“).

2. Žalobce podal žádost o zařazení do evidence dne 29. 9. 2021. Krajský úřad Jihomoravského kraje (dále jen „krajský úřad“) ji však zamítl rozhodnutím ze dne 24. 5. 2022, čj. JMK 76666/2022 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Žalobce proto podal proti prvostupňovému rozhodnutí odvolání. Žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím (dále jen „napadené rozhodnutí“) odvolání zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil.
3. Žalobce se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) domáhá zrušení napadeného rozhodnutí.

Žaloba

4. Žalobce namítá, že v průběhu správního řízení nedošlo k odbornému psychologickému vyšetření žalobce podle § 27 odst. 1 písm. a) a odst. 2 písm. b) zákon č. 359/1999 Sb. Žalovaný se opřel o závěry vyslovené pouze posudkovým lékařem, nikoliv však psychologem. Žadatel pečuje o dvě nezletilé děti, o které se jejich matka, žalobcova sestra není schopna postarat. V řízení o svěření nezletilých dětí do žalobcovy péče byl zpracován znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, a z oboru neklinická psychologie, v němž dospěli znalci k závěru, že žalobce je schopen zajistit základní instrumentální prvky péče o dítě. Výchovná způsobilost žalobce je snížena poruchou intelektu (lehká mentální retardace), avšak znalci shledali jeho výchovnou způsobilost dostatečnou k vytvoření stabilního a přiměřeně strukturovaného výchovného prostředí. Podle znalců došlo u neteře za dobu, kdy o ní žalobce pečoval, ke značnému zlepšení jejího psychosociálního i emočního vývoje a ke zmírnění psychické deprivace z primární rodiny. Žalobce je tedy schopen zastat péči o druhou osobu (dítě). Podle žalobce k němu přistupovaly úřady od počátku s despektem kvůli lehké mentální retardaci. Proto došlo k zamítnutí žádosti, aniž by bylo provedeno psychologické vyšetření, čímž byl žalobce diskriminován pro jeho zdravotní stav. Pro zjevný rozpor mezi závěry posudkového lékaře a znaleckého posudku nemůže závěry posudkového lékaře obstát jako správné a přesvědčivé. Pozitivně přitom hodnotil žalobce i psycholog krajského úřadu.

Vyjádření žalovaného

5. Žalovaný ve vyjádření k žalobě setrval na závěrech vyslovených v napadeném rozhodnutí a navrhl zamítnutí žaloby. Zdůraznil, že důvodem zamítnutí žádosti byl nejen žalobcův zdravotní stav, který byl posouzen lékařem v řízení před krajským úřadem, ale i okolnosti týkající se jeho registrovaného partnera. Pokud jde o svěření sestřiných dětí do žalobcovy péče, konstatoval, že je třeba rozlišovat státem zprostředkované svěření do péče pěstouna od tzv. příbuzenské pěstounské péče, která nepřináší zdaleka tolik úskalí. K psychologickému vyšetření žadatele nemusí dojít, pokud ve smyslu § 22 odst. 6 zákona č. 359/1999 Sb., byla zjištěna rizika, která vylučují zařazení do evidence. To je i případ žalobce. Pokud byly žalobci svěřeny do péče dvě děti jeho sestry, má žalovaný za to, že jeho výchovná kapacita tím byla naplněna, přičemž navíc je i tato péče podporovaná dohledem pracovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí a prací doprovodné organizace.

Podmínky řízení a rozsah soudního přezkumu

6. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, po vyčerpání řádných opravných prostředků a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Jde o žalobu věcně projednatelnou.

7. Soud vycházel při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.). Vady, k nimž by měl přihlídnout i bez námítky, soud neshledal.
8. Soud rozhodl ve věci samé bez jednání podle § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť s tímto postupem výslovně souhlasili oba účastníci řízení.

Posouzení věci

9. Soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
10. Podle § 22 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. *krajský úřad vede pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče evidenci dětí uvedených v § 19a odst. 1 (dále jen „evidence dětí“) a evidenci žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny (dále jen „evidence žadatelů“).*
11. Podle § 22 odst. 6 zákona č. 359/1999 Sb. *krajský úřad rozhoduje o zařazení žadatele do evidence žadatelů neprodleně po odborném posouzení žadatele podle § 27. Pokud krajský úřad v průběhu řízení zjistí závažné důvody, pro které nelze žadatele zařadit do evidence žadatelů, může rozhodnout o zamítnutí žádosti i před provedením odborného posouzení žadatele v rozsahu stanoveném v § 27.*
12. Podle § 27 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. *odborné posouzení pro zprostředkování osvojení a pěstounské péče zahrnuje*
 - a) *posouzení dítěte a žadatele podle odstavce 2,*
[...]
e) *zjištění bezúhonnosti žadatele, jeho manžela, druhá, dítěte a jiné osoby tvořící s žadatelem společnou domácnost; za bezúhonného se pro tyto účely nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, který směřoval proti životu, zdraví, svobodě, lidské důstojnosti, mravnímu vývoji nebo jmění dítěte, nebo pro jiný trestný čin, jehož spáchání může mít vliv na způsobilost žadatele k řádné výchově dítěte, [...].*
13. Podle § 27 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. *se pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče u žadatelů posuzuje charakteristika osobnosti, psychický stav, zdravotní stav, jenž zahrnuje posouzení, zda zdravotní stav žadatele z hlediska duševního, tělesného a smyslového nebrání dlouhodobé péči o dítě, předpoklad vychovávat dítě, motivace, která vedla k žádosti o osvojení dítěte nebo k jeho svěření do pěstounské péče, stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině, sociální prostředí, zvláště bydlení a domácnost, etnické, náboženské a kulturní prostředí žadatele, popřípadě další skutečnosti rozhodné pro osvojení dítěte nebo jeho svěření do pěstounské péče.*
Posouzení krajský úřad provede do 30 dnů ode dne zjištění všech potřebných skutečností.
14. Podle § 27 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb. *odborné posuzování provádí krajský úřad, jde-li o děti nebo žadatele, které zařazuje do evidence dětí nebo žadatelů krajský úřad, a to před zařazením do takové evidence, nebo kteří jsou v evidenci dětí nebo v evidenci žadatelů vedené krajským úřadem.*
15. Podstatou sporu je naplnění předpokladů stanovených pro zařazení žalobce do evidence osob vhodných žadatelů ve smyslu § 27 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. Žalobce přitom činí sporným pouze závěry, jež správní orgány dovodily z jeho psychologického a zdravotního posouzení.

16. Soud zdůrazňuje, že primárním kritériem při posuzování vhodnosti zařazení do evidence žadatelů je nejlepší zájem dítěte. Ten spočívá ve vytvoření stabilního náhradního rodinného prostředí poskytujícího kvalitní péči nejen po stránce psychické a emoční, ale také po stránce sociálního, fyzického a materiálního zajištění dítěte. Jak plyne z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2019, č.j. 9 Ads 84/2019-51: „[r]ozhodování o náhradní rodinné péči, jejíž jednou z forem je osvojení dítěte, které bylo zbaveno svého původního rodinného prostředí, musí být v souladu s čl. 20 Úmluvy o právech dítěte ovládáno jako předním hlediskem nejlepším zájmem dítěte. Na rozdíl od dítěte není postavení osoby, která projeví zájem o zprostředkování adopce a zápis v evidenci žadatelů vhodných k adopci, chráněno žádným ústavně zaručeným právem, a to ani právem na ochranu rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva“), či právem na ochranu rodičovství a rodiny podle čl. 32 odst. 1 Listiny, které lze navíc podle čl. 41 odst. 1 Listiny aplikovat pouze v mezích zákonů, které toto právo provádějí. Tato práva chrání existující rodinné vztahy, nikoliv toliko „přání“ založit rodinu (viz v napadeném rozhodnutí citované rozsudky Evropského soudu pro lidská práva nebo také Bobek, Michal. Čl. 3, in Wagnerová, E. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer 2012, str. 99). S ohledem na to není třeba provádět jakoukoliv optimalizaci práv žadatele s právy potenciálně osvojovaného dítěte, ale předním hlediskem je toliko nejlepší zájem dítěte, tj. vytvoření náhradního rodinného prostředí, které dítěti poskytne co nejkvalitnější péči jak po stránce psychické a emoční, tak ale i dostačující a věku dítěte odpovídající fyzické a materiální zajištění.“
17. Shora uvedené závěry, které NSS vyslovil v kontextu vedení evidence pro zprostředkování osvojení, se plně uplatní i v případě evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny. Žadatel tedy nemá žádné soukromé či veřejné subjektivní právo na to, aby byl do evidence zařazen a aby se stal pěstounem. Má toliko právo na to, aby jeho žádost o zařazení do evidence byla posouzena zákonem stanoveným způsobem a rozhodnutí o ní bylo řádně odůvodněno. Rozhodnutí o žádosti nesmí být diskriminační ani svévolné. Jednotlivá kritéria upravená v § 27 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. přitom správní orgány neposuzují izolovaně, nýbrž ve vzájemných souvislostech. Klíčovým a prakticky jediným hlediskem pro posouzení žádosti je však vždy nejlepší zájem dítěte.
18. Pokud jde o projednávanou věc, správní orgány se v dané věci pečlivě zabývaly žalobcovou žádostí, zohlednily veškeré zjištěné skutečnosti a podstatné okolnosti a vypořádaly se se všemi námitkami, jež žalobce vznesl v průběhu správního řízení vznesl. Srozumitelně a logicky odůvodnily, k jakým závěrům dospěly a proč žalobcově žádosti nebylo možné vyhovět. Soud nebude v tomto rozsudku opakovat veškerá skutková zjištění týkající se žalobcovy rodinné a osobní anamnézy, jeho zdravotního stavu, rodinného zázemí, partnerského života, žalobcova psychologického profilu a výsledků psychologického posouzení, trestní minulosti žalobce a jeho partnera ani další okolnosti zachycené ve správním spise. Těmto okolnostem byl věnován široký prostor v odůvodnění napadeného a prvostupňového rozhodnutí a není důvod je obsáhle opakovat. Úkolem soudu je vypořádat se s argumentací uplatněnou v podané žalobě v rámci uplatněných žalobních bodů, nikoliv opakovat již jednou řečené (srov. např. rozsudek NSS ze dne 27. 7. 2007, č.j. 8 Afs 75/2005-130, dostupný na www.nssoud.cz).
19. Soud chce hned na úvod uvést, že pokud jde o žalobcovu osobnost, rozhodně jej nevnímá jako osobu, která by nebyla schopna vykonávat péči o nezletilé dítě a zajistit mu potřebné

podmínky k naplnění jeho potřeb, a to jak po stránce materiální, tak i pokud jde o řádný psychický a fyzický vývoj, vytvoření bezpečného a podnětného prostředí atd. Tomu, že má žalobce vytvořené nezbytné schopnosti a předpoklady nasvědčuje mj. skutečnost, že do značné míry nahrazuje rodičovskou péči v případě nezletilých dětí jeho vlastní sestry. Nezletilí synovec a neteř mu dokonce byli před vydáním napadeného rozhodnutí svěřeni do péče předběžným opatřením opatrovníckého soudu. A podle zpráv a písemných pokladů, které žalobce předložil již v průběhu odvolacího řízení, se jeví, že na rozdíl od jeho sestry je schopen samostatně a řádně plnit úkoly osoby pečující o nezletilé dítě a že děti v jeho péči prosperují.

20. Nicméně, jak plyne z odůvodnění prvostupňového a napadeného rozhodnutí i ze shromážděných podkladů, správní orgány opřely zamítnutí žádosti o více důvodů.
21. První z důvodů se týká žalobcova zdravotního stavu, který podle žalovaného sám o sobě neumožňuje žalobci péči o děti. Podle zjištění žalovaného i krajského úřadu byla žalobci primárně diagnostikovaná lehká mentální retardace na dolní hranici. Žalobce je sledován v psychiatrické ambulanci a byl mu přiznán invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně. Žalovaný poukázal na skutečnost, že děti zařazené do evidence pro zprostředkování náhradní rodinné péče, se z důvodu ztráty primární rodiny zpravidla vyznačují specifickými potřebami a trpí vývojovými traumaty. Žalobce dle jeho názoru s ohledem na mentální postižení není schopen tyto specifické potřeby rozpoznat a ošetřit (uspokojit). Stát musí při zajištění náhradní rodinné péče zajistit její kvalitu. U dětí v systému náhradní rodinné péče je proto třeba trvat na stabilitě péče a její dlouhodobosti, což žalobce s ohledem na jeho zdravotní stav nesplňuje, neboť stabilita je narušena podílem mentální nedostatečnosti a léčenou úzkostí.
22. Soud musí přisvědčit žalobci v tom, že uvedené hodnocení žalobcovy schopnosti zajistit stabilní a dlouhodobou péči o nezletilé dítě nevyznívá přesvědčivě v situaci, kdy se žalobce podle doložených podkladů již řádně zhostil role osoby pečující o dvě nezletilé děti pocházející z jeho vlastní rodiny (synovce a neteř). Podle doložených písemností a zpráv, které žalobce předložil, přitom právě jeho synovec a neteř trpí následky nedostatečné péče jejich matky a jsou sami zatíženi traumatickými prožitky. Žalobcovo působení a výsledky jeho péče přitom vyznívají pozitivně v tom smyslu, že se mu podařilo děti výchovně vést, přičemž jejich psychický stav a vývoj se přinejmenším stabilizovaly. Negativně vyznávající závěry plynoucí ze vstupního psychologického posouzení žalobce a z vyjádření posudkového lékaře se žalobci podařilo přinejmenším zpochybnit. Soud proto nesdílí kategorický závěr žalovaného o tom, že zdravotní stav žalobce a jeho mentální postižení vytváří *a priori* překážku k tomu, aby žalobce řádně dostál nárokům osoby pečující o nezletilé dítě a mohl být zařazen do evidence žadatelů. Z tohoto hlediska by bylo nezbytné provést u žalobce detailní psychologické vyšetření, jak to vyžaduje § 22 odst. 6 věta první a § 27 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. Teprve poté by bylo možné učinit konečný závěr o tom, zda žalobce dostojí (či nikoliv) nárokům na osobu pečující v pěstounské péči o nezletilé dítě. V tomto ohledu lze dát žalobci zčásti za pravdu.
23. Správní orgány však opřely zamítnutí žádosti i o druhou skupinu důvodů, která souvisí s osobou žalobcova partnera. Je sice pravdou, že žalovaný se v napadeném rozhodnutí této otázky věnoval jen zcela okrajově, to však podle soudu neznamená, že by v této části popřel úvahy krajského úřadu vyslovené v prvostupňovém rozhodnutí. Absence úvah v odůvodnění napadeného rozhodnutí je totiž dána tím, že žalobce se v odvolání soustředil

primárně na nesprávné závěry a postup při posouzení zdravotního stavu a psychologického vyšetření. K osobě partnera tedy žalovaný neměl důvod se detailně vyjadřovat.

24. Krajský úřad poukázal v prvostupňovém rozhodnutí na zjištění týkající se trestní minulosti žalobcova partnera. Klíčovou rizikovou okolností, ke které přihlédl bylo, že partner byl v minulosti dvakrát pravomocně odsouzen za sexuální trestné činy zaměřené proti nezletilým. Připustil sice, že obě odsouzení byla již zahlazena a že partner po prodělané ústavní a ambulantní léčbě nevykazuje sklony k opakování takového jednání. Přesto ale i podle soudu tato skutečnost představuje zvýšeně rizikový faktor pro zajištění zdravého výchovného prostředí pro nezletilé dítě v domácnosti. S ohledem na zajištění nejlepšího zájmu dítěte nelze tuto okolnost opomenout z důvodu zahlázení trestu.
25. Navíc poukazovaly správní orgány i na okolnosti týkající se zdravotního stavu žalobcova partnera. Ten pobíral příspěvek na péči, přičemž pečujícím byl právě žalobce. Partner nezvládal celky tři základní životní potřeby (mobilita, tělesná hygiena, péče o domácnost), chodil o holi do 200 m, po schodech se pohyboval s dopomocí. Jelikož i sám žalobce se potýká se zdravotními potížemi, lze souhlasit s tím, že jde o souběh okolností, které mohou nepříznivě ovlivnit možnost poskytování péče nezletilým dětem. Navíc podle dosud provedených psychologických vyšetření je partner po stránce osobnosti temperamentní, impulzivní, s rysy nezdrženlivosti a potřebou manipulovat ostatními. Vykazuje zvýšenou pohotovost k verbální agresivitě. Naopak žalobce je spíše introvertní a submisivní. V partnerském vztahu je tedy dominantním jedincem žalobcův partner a žalobce je na něm závislý, což by v případě přijetí dítěte do domácnosti mohlo vyvolávat konflikty ohledně způsobu jejich výchovy. Konečně lze souhlasit i s tím, že v situaci, kdy již žalobce přijal do své péče nezletilého synovce a neteř byla již kapacita obou partnerů pečovat o další dítě v domácnosti vyčerpána, a to i s ohledem na jejich vlastní zdravotní potíže.
26. Soud má za dané situace za to, že shora uvedené zjištěné okolnosti ve svém souhrnu představují dostatečně silný a vážný důvod k závěru, že svěřením dítěte do žalobcovy pěstounské péče by za daných skutkových okolností bylo v rozporu s nejlepším zájmem takového dítěte. Byly tak zjištěny dostatečně závažné důvody, pro které nebylo možné žalobce zařadit do evidence žadatelů, aniž by došlo k odborně psychologickému posouzení žalobce podle § 27 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. Správní orgány tedy nepochybily, pokud žádost na základě shromážděných podkladů a zjištění bez dalšího zamítly podle § 22 odst. 6 věty druhé zákona č. 359/1999 Sb.
27. Na uvedený závěr nemá žádný vliv skutečnost, že podle žalobcova tvrzení prezentovaného v průběhu odvolacího řízení, se žalobcův partner odstěhoval a nehodlají pokračovat v jejich vztahu. V době vydání napadeného rozhodnutí totiž partnerský svazek obou bezesporu trval, a nebylo možné posoudit, zda jde jen o krátkodobou nebo dlouhodobou odluku, resp. dopředu s jistotou vyloučit, že partneri svůj vztah neobnoví.
28. Namítá-li žalobce, že na něj správní orgány nahlíželi diskriminačně z důvodu jeho zdravotního stavu, nelze mu plně přisvědčit. Je sice pravdou, že posouzení žalobcovy schopnosti pečovat o nezletilé dítě s ohledem na jeho zdravotní stav vyznívá zkratkovitě a nezohledňuje zkušenosti a zprávy týkající se péče o nezletilého synovce a neteř. Nicméně je zde celá řada dalších okolností, které ve svém souhrnu i podle soudu *a priori* bránily tomu, aby byl žalobce zařazen do evidence žadatelů. Napadené rozhodnutí tedy obстоjí v přezkumu zákonnosti i přes dílčí pochybení týkající se nedostatečného posouzení žalobcova zdravotního stavu a psychologického vyšetření.

Závěr a náklady řízení

29. S ohledem na výše uvedené dospěl soud k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji dle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítnul.
30. Při zjišťování skutkového stavu vycházel soud z obsahu předloženého správního spisu. Soud neprovedl dokazování žalobcem předloženým znaleckým posudkem soudního znalce, neboť ani žalobcem tvrzené skutečnosti (způsobilost zajistit řádnou péči o nezletilé dítě), jež mají z tohoto posudku plynout, nemohly nic změnit na závěru o tom, že za dané skutkové situace nebylo možné žalobce zařadit do evidence žadatelů, neboť to vylučovaly i okolnosti nezávislé na závěrech znaleckého posudku. Dokazování touto listinou by tak bylo nadbytečné.
31. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce ve věci úspěch neměl, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému, jakožto orgánu pověřenému rozhodováním v oblasti veřejné správy, kterému by jinak právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních právních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 27. listopadu 2025

Mgr. Milan Procházka
předseda senátu